

KÖSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, és közgazdasági hetilap.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.

Előfizetési pénzek és reklamációk Rónai Frigyes kiadó címére küldendők.

Előfizetési ár:

Egész évre 8 korona, félévre 4 korona
negyedévre 2 korona, egyes szám ára
20 fillér.

Nyitlár sora 40 fillér.

Hirdetés nagyság szerint.

Megjelenik minden vasárnap.

XXIX. évfolyam.

Felelős szerkesztő:
JAMBRIKS LAJOS.

50. szám.

A gyufamonopólium.

A szociális szükségletek, melyeket a monarchia máik felében főként az aggsági biztosítás nagy része dagasztott meg, arra az eszmére vezették a kormányokat, hogy behozzák a gyufamonopóliumot.

A gyufamonopólium eszméjét megelőzőleg az ásványolajegyedáruság gondolata kísértett. A célból az osztrák pénzügyminiszter egy kerületi kapitányt és a galíciai nyersolajtermelők képviselőjét meghívta Bécsbe, hogy a petroleumforrástulajdonosok és az ottani hatósági közegek véleményét a nyers petroleummonopólium dolgában meghallgassa. Ausztriában ugyanis százakra menő petroleumkutak és bányák megváltásáról van szó, a mi a dolgot komplikálja. A megváltás révén a nyersolajtermelés felére redukálhatnák, a tultermelés megszűnése és rendezett viszonyok állanának be. Bécsben úgy remlik, hogy magyar részről a monopólium behozatala ellen kifogást nem emelnének, mert Magyarországon a petroleum-egyedáruság kérdését már előbb vetették fel. Tudunkkal a legutóbbi kiegyezési tárgyalások alkalmával az ásványolajegyedáruság eszméjét elejtették. A gyufamonopólium eszméje azonban tartja magát s az osztrák pénzügyminiszter erre vonatkozó terveit már be is jelentette a törvényhozásnak. Jelenleg a nyomon az iránt folyik, hogy mily nagy összegbe kerülne a gyujtógyárak megváltása. Eleinte a megváltás költségét 80—100 millió koronára becsülték, de most kiderült, hogy ennek talán a fele is elég lesz a gyárosok kielégítésére. A francia gyufamonopólium jövedelméhez képest, még akkor is, ha egy skatulya gyulának 4—5 fillér lesz az ára, Ausztriában e jövedékből 18 millió tiszta jövedelemre számítanak. Azonban a tökebefektetéstől mostanában visszariadnak és így megelégednének a

gyujtóadóval, az ugynevezett szalag-adóval, aminek ugyan kisebb volna a jövedelme, de semmi tökebefektetést sem igényelne. Ez esetben minden skatulya gyujtót szalaggal ragasztanának át, a mely papír-szalagot az állam szolgáltatná, úgy mint a bélyegyet. Ez a gyujtószalag-adó is jövedelmezne 8—10 millió koronát. Egyelőre azonban még mindig tanulmányozzák a kérdést. Most azonban oly sürgető az állami jövedelem fokozásának a szükségse, hogy majd csak hamarosan végeznek ezzel a kérdéssel, a mi kétségtelenül nagy befolyással lesz a gyujtóipar további alakulására. Ez esetben természetesen szükséges, hogy Magyarország hozzájárulását is megnyerjék s így akkor nálunk is behoznák a gyujtó-egyedáruságot.

A növekedő szükségletek kényszerítik erre úgy az osztrák, mint a magyar kormányt, habár a tudomány a gyufamonopólium eszméjét határozottan elveti s maga a francia pénzügyi jogász és író: Leroy Beaulieu baklövésnek nevezi azt, a mit a francia kormány a gyujtómonopólium behozatalával eikövetett s kimutatja, hogy ez az egyedáruság a nép alsó rétegét sújja, mert a gazdagok villanyt használnak és kevés gyufát fogyasztanak s e mellett az egyedáruság akadály a gyufaipar fejlődésének.

Az elméleti okok azonban nem vethetnek gátat a pénzügyi érdekek előnyomulásának. Ez az oka, hogy a gyufamonopólium már Európa több államában be van hozva. Így Franciaországban a gyujtót 1871-ben fogyasztási adó alakjában adóztatták meg, de már az 1872. évben áttértek az egyedáruság rendszerére. A kártalanítás 600 gyujtógyárra terjedt ki és 32.5 millió frankba került. A monopólium kihasználásának jogát kezdetben az állam bírbeadta 16 millió frank évi bérért, majd az 1890. évben saját kezelésébe vette át. A gyuj-

tókat jelenleg 5 nagy állami gyárban állítják elő ahonnan azokat a nagykereskedőkhez szállítják. A kicsinyben való eladásra a dohányelárusítók kötelezvék. A gyujtók ára a következő: 50 drbot tartalmazó kis doboz fagyujtó 5 centime, viaszgyujtó 10 centime. Az évi tiszta bevétel 23 millió frank. Oroszország 1848-ban adóztatta meg a gyujtót s ezt az adót 1892-ben helyezte új alapokra. A gyujtó ára 75 drbot tartalmazó csomag-nál 1/4 kopek. A külföldről behozott gyujtó kétszeres adó alá esik. Az évi bevétel 7 millió rubel. Spanyolországban 1892-ben léptették életbe a gyujtógyártás és eladás monopóliumát. Az egyedárusítás jogát az állam az eddigi gyujtógyárosok társaságának 4.25 millió peseta évi bérért bírbeadta. Olaszországban a gyujtó fogyasztási adó alakjában van megadóztatva s minden csomag le van bélyegezve. Portugáliában is fennáll a gyujtómonopólium 1892 óta. Bírbeadás után hasznosították. Az évi bér 280,500 milreis. Görögországban az állam szerzi be a gyujtókat és egy monopólium-társaság gondoskodik az eladásról, mely utóbbi 4%-os haszonban részesül. Szerbia 1893-ban léptette életbe a gyujtómonopóliumot. Évi bevétel 270,000 frank. Romániában is fennáll a gyujtómonopólium. Hozadéka 2.4 millió lei. Magyarországon a gyufaegyedáruság jövedelmezőségét a következő számadatok bizonyítják:

A gyujtómonopólium létesítése esetében az állam csakis modern berendezésű gyárakban folytatná a gyártást és csakis az ugynevezett védgyujtókat gyártaná. Az állami gyárakban előállított gyujtót a dohánytőzsde árúsíthatnák, a mi az államra nézve igen csekély eladási költséggel járna. Ipari körökből a következő adatokat közlik a gyujtómonopóliumra vonatkozólag: 1907-ben az egész beltöldi fogyasztás 113,113 métermézát tett

Tárca.

Férjfogás.

Száhelszky uram ma nagyon rossz napra virradt. Dühösen csapkodta a bevétel és kiadás vastag foliánsait, furán emlegetve a szenteket és pokolba kívánva minden versírágót, akik miatt olyan szörnyű családás érte érdemek nélkül megöszült fejét.

Előtte párja, aki a haját tépve járt fel és alá az erdőben, éppen most ujságolta a rettenetes hírt, hogy lapjuknak három éven át dédelgetett szerkesztője házassági akar.

— Hajszálmeresztő! — rikácsolt a vén asszony. Mi csináltunk belőle embert, abban a szép reményben, hogy majd elveszi a leányunkat és a hálátlannak most mégis más leányra vásik a toga.

— Bosszu! bosszu! — üvöltötte a Leárkirály ntán azahadon — kidobom, elszuppoltatom!

— De előbb még — tudult férjéhez — próbálj a lelkére beszélni, hátha megindul kérsédre és elindul hozzám, megkérni kedves leányunk kezét. Hanem okos légy ám, Pepi és ne csinálj szokásod szerint valami belandágot. Add kereken tudtára, hogy vagy elveszi a leányunkat, vagy hat hét múlva kitesszük a szűret.

— Igen, anyukám — bolyngatott Száhelszky uram — majd beszélek a fejével. Meglásd, milyen okos tudok én lenni, ha akarok. Nem engedem ki addig a szobából, amíg alá nem írja a házassági kontraktust.

— Csak okosan, Pepi, okosan — szolt Száhelszkynek az asszonyom és elindult kedves leányához, megvinni neki a leányt, hogy az ideálja házasságot készítsen.

Száhelszky uram után meredt egy darabig maga elé, sehogysem tudta magának megmagyarázni, hogy

miért is akarja felesége azt a poétát a leányuk nyakába varrni.

— Furcsa is az az asszonynépség — morfondirozott magában. — Mindenáron poétát akar, költőt, mintha bizony különböző ember lenne az egy magamtajta nyomdásznál.

— En egy cseppet sem rajongok értük, — füzte tovább gondolatait — csak a feleségen akarja, hogy poéta legyen a veje. No meg a leányom, az én aranyos kis leányom, aktnek poéta kell, hogy megénekelje a bájait.

Az én időmben nem voltak ilyen tulkövetelők a lányok, tőlem nem kívánták soha, hogy bájokról énekeljek. Az igaz hogy én sohasem voltam poéta. Ennek is köszönhetem, hogy ma, ha nem is olvashatják a verseimet, de olvashatom a pénzemet!

Ma pedig ez a költészet!

Szerzek hát a leányomnak egy olcsó poétát, mert szegényke nagyon ragaszkodik hozzá, hogy a barátói megpukkadjanak majd az irigységtől. Ez a Pallay éppen a leányomnak való, beszélék hát vele, talán még észre-tér és benősül a familiámba.

E morfondirozás után felkereste a szerkesztőt a szerkesztőség mellett levő lakásában és előadta szándékát.

Pallay meglepetten hallgatta végig a különös ajánlatot, aztán kereken kijelentette, hogy nem hajlandó belemenni a furcsa üzletbe.

— Szerkesztő vagyok! — szolt felháborodva — és semmi kedvem becses leányát oltárhoz vezetni. En tisztességgel, becsülettel dolgoztam az urnak, de azt ne kívánja tőlem, hogy ráadásul elvegyem a leányát. A házasság nem volt benne a szerződésben.

— De gondold meg, édes öcsém: a leányom szép akárcsak a verseid. Lámpással se találhatsz külön-

feleséget nála. Aztán ami fő, gazdag. Tízezer forintot adok vele, azontelül még rátok iratom a házamat. Vedd hát el, édes öcsém, mert szörnyen bomlik utánad!

— Ugyan ne fecsejjen annyit, Száhelszky uram. Azt hinné az ember, hogy pupos, vén leánya van, úgy erőszakolja a nyakamra. En mondtam már, hogy tisztelem a maga leányát, de nem veszem el!

— Ne tiszteld, édes öcsém, ne tiszteld, csak vedd el feleségül!

— Eh, elég a beszédből! — türelmetlenkedett Pallay. — Tudja meg, édes uram, hogy én már nem vagyok szabad! Nekem már menyasszonyom van, akit szeretek!

— Tudtam! Tudtam — siránkozott Száhelszky uram. — Hát azért nem kell az én leányom? Pedig neked neveltem!

— Rosszul nevelte, mondhatom. Mert becses leánya egy kacér teremtés, akit csak a hiúság vezetne a karjaimba. Lásna az én menyasszonyomnak nincs szükségse arra, hogy megénekeljem!

— Hát ne énekelj! — kiáltott kétségbeesetten Száhelszky uram. — Ne énekelj róla, csak vedd el! Vedd el, édes fiám és én rád iratom még a boltomat is! Jaj, ha tudnád: mennyire bomlik utánad az a leány! Ejjel-nappal te vagy a fejében.

— Verjen ki a fejéből, édes öregem, nálam ugyis hiába kopogtat.

— De gondold meg, fiacskám, hogy a leányom életéről van szó.

— Itt az én bőrömről van szó, ezt pedig nem viszem a vásárra... Szégyelhetné magát Száhelszky uram, hogy erőnek erejével nyakamba akarja varrni a leányát. En a maga helyében kibujnák a bőrömből szégyenleteimben.

A zöldtrágyázás lehet közbeszurt, vagy ugaros. Előbbi esetben valamely korán lekerülő növény után vetjük el a zöldtrágyának való magot, s a kikelt növényzetet ugyanazon évben elszárazítva, utána őszit vetünk. Utóbbi esetben nem fekete, hanem zöld ugart tartunk. Természetesen nyereségesebb eljárás volna a közbeszurt zöldtrágyázás, ez azonban nálunk nem minden évben sikerül, mert épen azon időtájt, a mikor a zöldtrágya magjainak ki kellene kelni, nálunk rendszeren szárazság van, a mi zöld trágya fejlődését ugyancsak akadályozza. Ezért is nálunk az ugaros zöldtrágyázás sokkalta biztosabb eredményű eljárás, s annnyival kevésbé utközik akadályokba, mert homoki gazdáink amúgy is nagyrészt ugaros gazdálkodást üznek.

A zöldtrágyázással azonban csak a talaj által szükséges nitrogén-mennyiséget adjuk meg és pedig egész bőven, ellenben nem adjuk meg a talajnak az általa szükséges foszfor- és kálmennyiséget, sikert tehát a zöldtrágyázással csak akkor fogunk elérni ha a talaj ezen szükségleteit mesterséges trágyafélékkel pótoljuk. Ezen tápláló anyagokat homoktalajokon 40% káli és szuperfoszfát alakjában, kötött talajokon ellenben csak szuperfoszfát alakjában adjuk meg.

A zöldtrágyázással a homokon elért kitűnő eredmények ugyanis arra készítették a gazdákat, hogy kötött talajokon is kísérletezzenek a zöldtrágyával, s mely kísérletek azután ép oly kedvező eredményre vezettek, mint a homoktalajokon. Kétségtelen tehát, hogy az istállótrágya kötött agyag- és vályogtalajokon is helyettesíthető műtrágyázással kombinált zöldtrágyával sőt bizonyos, hogy a légenyt illetőleg még hasznosul is helyettesíthető mert kedvező időjárás mellett a zöld trágya szolgáló növények légeny-gyűjtése és fejlesztése még kedvezőbb lehet a kötött talajokon, mint a homokon. A zöldtrágya szerves anyaga az istállótrágya szerves anyagát is teljesen pótolja, a mitől bárki is meggyőződhetik mindazon gazdaságokban, a melyekben zöldtrágyázást folytatnak.

Hazánkban nem tudok olyan kötött talajú gazdaságot, mely talajának termőerejét zöldtrágyázással tartva fenn, de Ausztriában, Németországban számos ilyen gazdaság van, s pl. Arndt németországi gazd. oberwarti kötött talajú gazdaságban több mint 20 éve folyamatosan kizárólag csak zöldtrágyával tartja fenn talajának termőerejét, amennyiben épen csak a legszükségesebb igás-erőt tartja gazdaságában, s oly kitűnő termésatlagozat s egyenletes terméseket ér, a minőkkel más gazdaság alig dicsekedhetik.

Világos dolog tehát, hogy a zöldtrágyás gazdálkodás az agyag- és vályogtalajokon is kivihető s bátran telalitható a tétel, hogy az ismeretes földművelés alapját nem egyedül az istállótrágyázás képezi.

Köszönetnyilvánítás.

Felejthetetlen jó férjem és édes atyánk elhalálozása alkalmából kifejezett részvétért fogadjak jó barátaink és ismerőseink ez uton is halás köszönetünket.

Özv. Rusa Gyuláné és családja.

287.909. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a közzei kir. járásbíróságnak 1909. évi V. 164.1. számú végzése következtében dr. Deutsch Lajos ügyvéd által képviselt Franz Lajos és fiai cég javára 737 korona 68 filler s jár. erejéig 1909. évi május hó 26-án loganatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felül foglalt és 2110 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: lovak stb. nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a közzei kir. járásbíróság 1909. évi V. 133/2. számú végzése folytán 200 korona hátr. tőkekövetelés, ennek 1909. évi március hó 4. napjától járó 5% kamattal, 1/4% váltódíj és eddig összesen bírósági már megállapított költségek erejéig, Borostyánkon leendő megtartására

1909. évi december hó 14-ik (tizennégy) napjának d. e. II óraja

határidőül kitzüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108 §-ai értelmében közzépvényszerítés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felül foglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kőszeg, 1909. évi november hó 25. napján.

Kiss Kálmán.
kir. bir. végrehajtó.

Bor nyilvántartáshoz

szükséges nyomtatványok raktáron vannak
Feigl Gyula-féle könyvnyomdában
Kőszegen.

Meghívás

a közzei sörfözde részvénytársaságnak

1909. évi december hó 27-én délelőtt 11 órakor a

városához közgyűlési termében megtartandó

XIV. rendes évi közgyűlésére.

Tárgyai a következők:

1. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság jelentése, a felügyelő bizottság által megvizsgált mérlegnek bemutatása és a felmentvény megadása.
2. 17 darab elsőbbségi kötvény kisorsolása.
3. 1 felügyelő bizottsági póttagnak választása.

Az igazgatóság.

Jegyzet: A közgyűlésen csupán azon részvényes vagy elsőbbségi kötvény tulajdonosa bir szavazati joggal a ki az alapszabályok 15. §-a értelmében részvényét vagy elsőbbségi kötvényét a szav. ny. ir. vel. együtt a közgyűlést megelőzőleg 8 nappal a társaság hivatalos helyiségében, a hol a felügyelő bizottság által megvizsgált és helyesnek elfogadott mérleg a közgyűlést megelőzőleg 8 nappal közzesemlére kitzüzetik, elismervény mellett latébe helye.te

280 koronás Kassa-Register

teljesen új

120 koronáért eladó.

Belvárosi gyógyszer-tár Kőszeg.

Tűzifa eladás.

Bükkfa hasábot (erdei öl) házba szállit
Waltersdorfer Mihály Kőszeg-Szerdahelyen és pedig:

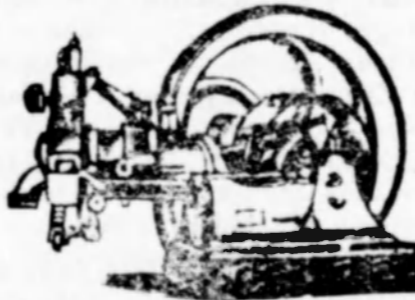
- 1 öl I. osztályu . . . K 34.—
- 1 öl II. osztályu . . . K 32.—
- 1 öl Bükkfadorong . . . K 30.—

Megrendeléseket elvállal

Hacker Dávid,
Király-ut 7.6.

Drezdai Motorgyár Részv.-Társ.

Németország egyik legrégebb és legnagyobb motorgyára



Szállit szakkörökben elismert legjobb gyártmányu
Benzin-, Nyersolaj-, Gáz-, Petroleum-
motorokat és lokomobilokat
— valamint Szívógázmotorokat. —

MEGLEPŐ UJDONSÁG!
EGYETEMES GENERATORUNKKAL

a tényleges löerő

óránként csak 1 fillérbe kerül.

Vezérképviselet:

Gellért Ignác és Társa

Budapest, Teréz-körut 41. — Telefon 12-91

Logos-zelbenes jóállás! — Kedvező fizetési feltételek!

Császárfürdő Budapest. Nyári és téli gyógyhely, a magyar Irgalmasrend tulajdona. Elsőrangú kénese hevízü gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszap-, medence- és kádfürdők, melyek kiváló gyógyhatással használatnak az összes reumatikus- és idegbántalmaknál. Uzdák, meleg-, szénsavas- és villamosvíz-fürdők. Ivó- és belelegzési-kúra. Prospektust ingyen és bérmentve küldi.
Az Igazgatóság.



ROPS

biztonsági
gyorsfűző.
Tűzveszély
kizárva.

Ha felborul, elalszik.

Szesz ki nem folyhat.

Szesztogyasztásban igen takarékos. Kapható minden jobb vasáru és háztartási cikkek árusító üzletekben.

Ha valahol nem kapható, sziveskedjék hozzánk fordulni.

Képes prospectus ingyen és bérmentve.

ROPS Fémáru Részv.-Társ.

BUDAPEST, V., Külső-Váci-ut 74/39.

Helybéli elárusító:

NAGY SÁNDOR.



STOCK COGNAC MEDICINAL

szavatolt valódi borparlat

CAMIS & STOCK

gőzpároló telepéből

BACROLA.

Cognac gőzfűző állandó hivatalos vegyi ellenőrzés alatt

Kapható minden jobb üzletben.



Védjegy: „Horgony”

A Liniment Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult házi szer, mely már sok év óta legjobb leborzólének bizonyult közönségnél, oszánál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegygel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K-140 és K-2.- és ugyazólván minden gyógyszer-tárban kapható.

Főraktár: Török lézőzf. gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszer-tára az „Arany oroslánhoz”, Prágában, Elzabethstrasse 5 neu.



Bohn kilindai cserepe.

Saját érdekében

csak BOHN-féle

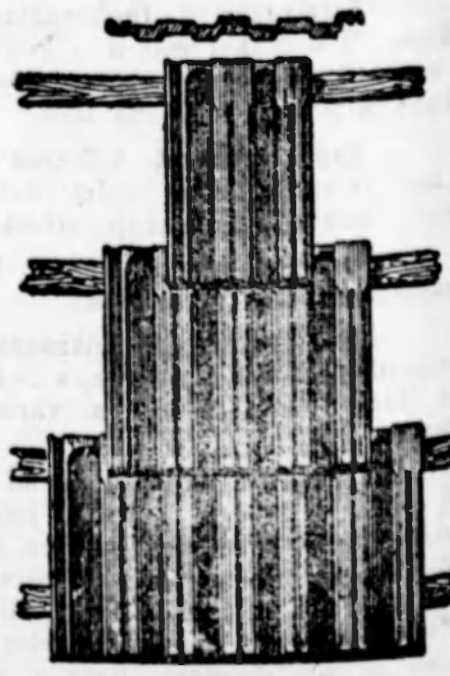
nagykikindai és zombolyai cserepet fogadjon el és utasítson vissza más : silány minőségű cserepet, mert :

csak a BOHN-féle

cserep jutányos, szép és szakszerű fedőanyag.

Tessék mintát és árjegyzéket kérni.

BOHN-CSERÉPGYÁR Zombolya.



Bohn zombolyai cserepe.

Nyom. Feigl Gyula könyvnyomdájában Kőszegen.